

КАЗКИ

ВИРА БОБК

БІБЛІОТЕКА ЮНИХ ЧИТАЧІВ

Віра Вовк

КАЗКИ

ВИДАВНИЦТВО «ДНІПРОВА ХВИЛЯ»
МЮНХЕН, 1956

З М І С Т

	стор.
1 Михайлик-кучерик	5
2 Марічка і веселковий княжич	10
3 Малінка в «Великому возі»	14
4 Казка про снігурика і квіти на шибі	20
5 Князівна Галочка і сирітка Анничка	25
6 Князенко Гонивітер	29

I. МИХАЙЛИК-КУЧЕРИК

Жив собі раз такий кучерявий хлопчина-пастушок, що його мати не знала, чи на небі є більше зір, чи більше кучерів у її сина на голові. Його назвали Михайликом-Кучериком. Він стеріг цілий день вівці і пригравав собі на березовій дудці, або сидів під ялицею над рікою і вдивлявся у хвилі, що мерехтіли на сонці. Тоді ріка здавалася йому зі щирого золота, а кресе каміння в річищі — зі самоцвітів.

Мати лаяла хлопця, бо його вівці розбігалися по горбах, і тяжко було їх зігнати знов в одну череду й пігнати додому. Пусті хлопчиська-вітрогони зі села питали його:

— Михайлику-Кучерику! Що ти бачиш у ріці?

— Я бачу саме срібло-золото й самоцвіти, — відказував він і не спостерігав, що вони кепкували з нього.

— Дивіться на нього! — викрикували вони і показували пальцями на Кучерика. — Він бачив

срібло-золото й самоцвіти! Чому ти не приніс нічого твоїй мамі? Хай би вона купила тобі за те новий киптарик, бо той, що ти носиш у неділю, вже старий і полатаний. — І вони обкидували хлопчину смерековими шишками.

— Пождіть! — кликнув він тоді. — Я піду в те царство, звідкіль біжить ця ріка, і принесу цілі бесаги скарбів. Ви ще побачите!

Кучерик встав, ще заки сонце засвітило, і вийшов тихо з хати, щоб мати не прокинулася.

— Я мушу йти завжди за рікою проти струї — аж до джерела, — думав він, вийняв свою сопілку з-за пояса і грав, аж цілий ліс розсміявся й заспівав.

Як довго Михайлик мандрував — не знаю. Коли його пекло сонце, він купався в ріці, коли був голодний, збирав собі жмінку чорниць. Але вкінці він прийшов до великих залізних воріт, де сидів велетенський бурий ведмідь і бурмотів так страшно, аж йому піт із кожуха капав.

— Добридень, — сказав привітно Михайлик, — чи не гаряче тобі, вуйку — ведмедю, сидіти тут під залізними воротами?

— Ти, бачу мудрий хлопець, — відбурмотів ведмідь. — Ось я піду скупатися в ріку, а ти повважай мені за той час, щоб ніхто не відчинив воріт до казкового царства, передусім один пасту-

шок, що називається Михайлик і що має голову повну кучерів і пустих думок.

Ведмідь був уже старий і не бачив, що Михайлик мав на голові солом'яну крисаню. Йому здавалося, що то було просте, солом'яне волосся. Він зійшов повільно в ріку і почав плюскатися в теплій воді. Тимчасом хлопчина відчинив залізні ворота й перестрибнув поріг казкового царства.

Він побачив довкола себе багато дерев і квітів, про які йому ще ніхто не розказував. Старенька, схилена бабуся збирала там пильно сухе ріща до запаски. Але то ріща було з кришталю, бо дерева нема в царстві казки. Михайлик стрибнув швиденько і визбирав для бабуні всі гілячки, які там лежали в срібній траві.

— Ти добрий хлопець, — сказала вона вдячно і повела його перед великий терем, що мінився всіми барвами веселки.

— Скажи, бабуню, чия це хата? — спитав він.

— Це — терем зоряної князівни Зорянни, — відповіла старенька. Тоді він помітив, що вхід замку зачинений джерелом зеленої ріки. Вода витрискувала з таким шумом, що ніхто не міг ввійти до терему. Над входом був балькон із сіяючого зеленого й червоного каменю, що мав форму квітів, обвитих золотими вітами й листям. На

високім престолі, застеленим зоряним килимом, сиділа найкраща дівчина країни казки. Над її чорним волоссям іграла дорога корона з сімох зір.

— Вона жде вже від давна на одну людину, але бурий ведмідь не пускає нікого в казкове царство, — сказала бабуся.

Хлопець дивився довго вгору, а потім заговорив:

— Прекрасна княжно, як мені дістатися до тебе? Скинь мені мотуз, щоб я виліз нагору.

Але княжна не ворухнулася і мовчала.

— Що це в тебе за поясом? — спитала знечев'я старенька, показуючи на його сопілку. — Такого в нас нема. З чого це зроблене?

— З дерева, — сказав хлопець.

— З дерева? О, ти щасливче! Дерево має в нас чародійну силу, тому не гай часу й пробуй свою долю!

Михайлик вийняв сопілку й заграв княжні свою найкращу пісню. Він спостеріг, що вода джерела поділилася в дві струї, і що між ними зробився малий отвір. Тоді він скочив, не довго думаючи, в середину. В його голові зашуміло так, гейби він зі сну будився, а потім він очунав на широких сходах із мармуру, що вели до престолу Зорянни.

— Чого ти шукаєш у мене? — заговорила вона приязно.

— Я шукав кусень золота й кусень срібла для моєї мами, але від коли я тебе побачив, я шукаю теж собі зоряну князівну, — сказав він.

— Ти дуже вродливий, і твоя гра припала мені до серця більше, як цей терем, але мій батенько-місяць видасть мене тілки за того заміж, хто має більше кучерів на голові, як я зір на небі, — сказала вона сумно.

Тоді Михайлик кинув геть солом'яну крисаню й положив свою кучеряву голову на княжівнині коліна. Вона рахувала, рахувала, й нарахувала більше кучерів на його голові, як зір на небі.

Тепер подумайте собі цю казку самі до кінця!

Пляйсвайлер, Зелені Свята, 1946

2. МАРІЧКА І ВЕСЕЛКОВИЙ КНЯЖИЧ

Жила собі колись сирітка Марічка. Вона мала два лиця з рожевих троянд, довгу золоту косу і промінне серце; тому хто стрінув її, — ставав веселий.

Одного разу пішла вона в світ і зайшла в чорний, густий бір. З вузлуватих кущів довкола блимали на неї лискучі очі, і вона боялася оглядатися. Але згодом пояснило, дерева порідли, і Марічка побачила зелену поляну, облиту рікою. Над поляною гнулася мерехтяча веселка, а під нею стояв терем з білого каменю. З одвертого вікна плила музика скрипки, на якій грав сліпий хлопець. Коли він почув Маріччині кроки, виступив наосліп на кам'яний поріг і спитав тихо:

— Хто там надворі?

Марічка назвала йому своє ім'я, а хлопець поділився з нею своєю журбою.

— Я є веселковий княжич, — сказав він. — Мої очі потребують багато світла, але ніщо в світі не хоче мені дати стільки ясноти.

Його голос звучав так, як голос скрипки, бо дотепер він не знав крім неї ніодної живої душі. Але дівчина-сирітка зрозуміла його.

— Я піду шукати світло для тебе! — викликала вона, а хлопець зрадів так, аж його скрипка сама засміялася.

Марічка не барилася довго. Почало темніти, і вона пригадала собі всі ті лискучі очі, яких боялася в лісі.

То був вечір перед Іваном Купалом. Вродливі мавки, подібні до мряк, вили собі вінки, в які мали бути вплетені всі квіти. Ті вінки вони хотіли пізніше кидати, за давним звичаєм святойванської ночі, в ріку. Але їм бракувало ще троянд, які не росли між синіми мохами й папороттю.

Нараз побачили мавки іздала Марічку з її трояндовими щічками, і вони оточили дівчину, просячи в неї частину її рож.

— Я дам вам мої лиця, — відповіла вона, — тільки ви мусите заплатити мені всіми вашими очима, тими, що світять в кущах.

— Ти думаєш, може, про святойванські червячки? — спитала княгиня мавок, одягнена в рожево-зелену суконку з бабиного літа, вишивану павутинними взорами. — Я дам тобі половину червячків, бо друга половина мусить нам бути ліхтарями в нашім святі. — Вона поцілувала

Марічку з кожного боку в лице і забрала рожеві троянди зі собою.

Коли прозорий серпанок княгині зник за зіллям і травами, Марічка тримала в простертій жмені багато малих світлячків. Вона висипала їх у запаску і забула свою згублену красу.

Та ще було замало світла, щоб засвітити очі молодому княжичеві. Марічка подивилася на небо, очікуючи звідтіль собі ради. І справді: якраз летіла святойванська ніч зі своїми зорями над нею.

— Не минай так скоро, дай мені перше твої зорі! — просила Марічка.

Коли ніч побачила в дівчини золоту довгу косу, затрималася в повітрі:

— Я можу дати тобі половину зір, бо друга частина світить мойому батькові-місяцеві, щоб він не заблудився і не впав з неба. Але за половину зір ти мушиш мені дати свою косу.

Марічка згодилася, тоді ніч принесла довгі срібні ножиці і приставила їх на те місце, де починає рости коса.

— Не буде тобі жалко? — спитала вона Марічки.

— Ні, ні! — запевнювала дівчина.

Ніч закосичилася обтятою косою, перемінилася в зорю і полетіла великим луком через небо. Золота коса сяла всіма жемчугами за нею.

— Комета! — здивувалася земля, а з нею всі звірі і рослини, що ще ніколи не бачили такого чуда. А Марічка думала тільки:

— Якби настав день, я попросила б у сонця проміння. — Але ще була ніч.

Нараз з'явився перед дівчиною Божий Ангел, що підслухує думки, і сказав лагідно:

— Твоє серце, Марічко, має більше проміння, як сонце. Дай його веселковому княжичеві, тоді він прозріє.

Марічка побігла врадувана чимдужче, і стежка здавалась їй безмежно довгою, бо вона несла княжичеві світло очей. Він ждав усе ще у вікні, і коли почув Маріччині кроки, вийшов наосліп на кам'яний поріг. Тоді дівчина вистелила перед ним свої скарби, і він прозрів.

Хочете бачити Марічку і княжича? Вони сидять ще може й досі на порозі терему з білого каменю під веселкою.

Тюбінген, 15 VI. 1946

3. МАЛИНКА В «ВЕЛИКОМУ ВОЗІ»

Малинка жила зі своєю бабою в дерев'яній хатині. До хатини тулився круглий садок, повний молодих і старих вишень, над якими гуділи в час розцвіту хмари хрущів. Колись там кувала зозуля за тином, під яким ростуть зозулені черевички, але тепер її там більше не почувте.

Часто сиділа Малинка ввечорі на сходах хатини, притуливши свою голівку до бабиного рамени, і водила зором за пальцем старенької, що показував на небі різні сузір'я.

— Видиш ти, доню, там «Діву», як вона блищить і грає срібним світлом? А там «Водяника», діда з довгою бородою й тризубом у руках? —

— Але я не бачу ні тризуба, ні борода, бабуню, — скаржилася дівчинка.

— Так, донечко, — усміхнулася досвідчено баба. — Тут внизу не бачиш, але вгорі воно так є. Ти мусиш тільки повірити.

Відтоді зорі здавалися Малинці щораз кращі й таємніші, наче б вони мали чарівну силу над

усім, що живе. Вона лежала в своїм білім ліжечку й говорила до зір, що мандрували над хатиною і кликали Малинку своєю сестричкою.

— О, я хотіла б з вами мандрувати у далекі світи! — кликнула вона одного разу.

— Спитай «Великого Воза», може він візьме тебе зі собою, — радила їй бабуня.

— І я хотіла б з тобою, Малинкою, — закувала тоді її подруга забав, зозуля з-за тину. Вона взула нові зозулені черевички й обіцяла, завжди розказувати дівчинці про вишневі дерева в садку, про їхню хатину і про бабуню.

Коли звечоріло і «Великий Віз» викотився над хатину, Малинка вийшла на поріг і голосно закликала:

— Любий «Великий Воze»! Візьми мене зі собою в незнані землі. Я певно не буду тобі затяжка: в мене вузлик маленький, а бабуня часом зве мене метеликом. Якби зозуля, що хоче зі мною їхати, важила тобі забагато, то вона може час до часу полетіти за нами на власних крилах.

«Великий Віз» згодився і скотився з неба перед дівчинку. Вона сіла з зозулею скоро на нього, повіяла бабі мережаним платочком і незадовго зникла високо вгорі між зорями.

Ах, як гарно там було! Вона ніколи і не мріяла, що так гарно! Золота «Вага» розгорнула свої

два рамена, наче хотіла б дівчинку обняти. При тім порушені загойдалися її рубінові терези й почали тихо й високо дзвеніти. «Риби» мінилися всіма лусками їй назустріч, але «Погонич» свиснув своїм срібним батогом і цвяхнув ним у повітрі, так що багато зір зі страху попадало з неба.

— Далі, «Великий Возе»! — кликнув він голосно, і «Віз» поїхав сам далі в дорогу. Малинка не могла сховати своєї втіхи; вона плескала в долоні, а зозуля пробувала клювати зорі, бо вона думала, що все лискуче теж смачне.

Тоді прийшов перший ранок. Зорі поблідли й позникали, а «Великий Віз» здався з землі ясноголубий. Але він продовжував свою дорогу з дівчиною, що могла оглядати згори всі землі, над якими вони перелітали.

Вони летіли над одною південною країною, де над темносинім морем росли темнолисті дерева, що своїми коронами майже торкалися осі «Великого Веза». За деревами з'явився великий город, де стояла посередині палата з золотожилими колонами. Висока, чотирибока вежа стриміла в баню неба, а на її кінці блистів дуже великий самоцвіт. То було сонце. «Великий Віз» спустився низько, щоб Малинка могла зблизька оглянути палату, але нараз він зачепив необережно об вежу сонця,

і одно з його чотирьох коліс покотилося великим луком, як злітаюча зоря, в море.

— Ми не можемо далі їхати, — сказав сумно «Великий Віз». — Я мушу відшукати згублене колесо, або позичити собі його в «Малого Воза», мого меншого брата, що висить над Полярною Зорею. Тимчасом ти, Малинко, йди забавлятися в палату; думаю, що таку любу дівчинку всі радо вітатимуть.

Малинка злізла з Воза і з острахом підійшла до палати, бо її входу сторожили дві великі ізма-рагдові ящірки, що грілися до сонця на білих камінних сходах. Коли вони побачили Малинку, повідчиняли широко свої пащеки, так що можна було поррахувати їх гострі зуби. Дівчинка хотіла втікати, але зозуля закувала їй щось тихо до вуха, і вона пішла просто ящіркам назустріч.

— Хто ти така сміла? — спитали вони.

— Я — сестра зір, — відказала Малинка.

Ящірки здивувалися й подивилися одна на одну.

— Чого ви видивилися? Поклоніться моїй князівні! — кликнула їм зозуля. Ящірки позеленіли ще дужче і почали бити хвостами об камінні сходи.

— Ми не кланяємося нікому, хто нижчий від нашого володаря. Само сонце світить на його теремі, тому немає вищого від нього, — сказали вони.

— Зате моя князівна їздить поверх сонця золоту каретою, — хвалилася зозуля. Ящірки знов подивилися одна на одну й не знали, що сказати.

— Поклоніться скоро моїй князівні, — нетерпеливилася зозуля. — Бач, ви слуги княжича-сонця босі ходите, а я завжди в нових черевичках! — гордо сказала вона і показала свої зозулені черевички: перше правий, потім лівий. На те ящірки не мали відваги щонебудь сказати і низько поклонилися Малинці.

Дівчинка радісно побігла в палату. В одній великій кімнаті, вистеленій килимами і посипаній запашними квітами, сидів на престолі вродливий княжич.

— Вітай, князівно зір! — кликнув він їй і скочив весело, щоб посадити її коло себе на престіл.

Тоді знадвору почувся дужий туркіт: «Великий Віз» заїхав перед палату. Він дуже шкутильгав, бо коло позичене в «Малого Воza» було замале для нього. Можна собі уявити його втіху, коли зозуля закликала його, щоб показати йому лискучу пляму в піску над морем.

— Як добре, що твоє колесо не втопилося, тільки поплило собі морем. Я полетіла за ним і найшла його вже недалеко Царгороду. Твоє щастя, що воно не дісталось султанові в руки, бо він пев-

но казав би собі викувати з нього золотий полумисок, і стільки ти бачив би його.

«Великий Віз» знав, що зозуля завжди трохи переборщувала, але він подякував їй по-своєму, помахавши дишлем в один і другий бік, і покотився, не гаючись віддати позичене колесо «Малому Возові». Потім вони поїхали разом, щоб привезти Малинці весільних гостей: стару бабуню з дерев'яної хатини і всі найкращі зорі, що блистіли, мов самоцвіти, на весіллі довкола Малинки, яку вони звали сестричкою, а яка стала тепер соняшною княгинею.

Тюбінген, 6. VIII. 1946

4. КАЗКА ПРО СНІГУРИКА І КВІТИ НА ШИБІ

Одної неділі, коли пелюстки снігу злітали на церковну баню, на дахи й вулиці міста, діти почали ліпити коло церкви снігурика. Старий отець думав спершу, що то білий ангел зійшов з ікони, а потім засміявся і поблагословив дитяче діло.

На другий день блукало вулицями міста самотнє створіння з янгольським лицем, але на нього не звертали уваги, бо про такого снігурика не писали книги й не грали в театрі. Вкінці прийняли його на службу, і люди стали зикати до нього, хоч не мали з цього багато користі, бо він тільки вдивлявся в заходи сонця і прислухувався музиці рік.

Настала весна, почав топитися сніг, тоді його лице стало прозоріти й сумніти. Його серце таяло, бо воно було зі снігу.

— Тобі краще б піти через Шибине Озеро в зимовий край, — радили йому добрі люди.

— Може й справді? — подумав снігурик і пі-

шов через гаї, поля й кладки над річками в світ-за-очі.

По довгим часі він натрапив на Шибине Озеро, але вже настала ніч, і можна було тільки чути, як високі ялиці шепотіли з вітрами. Часом йому здавалося, що він чує тихесенький сміх і плюскіт, такий, гейби хто мачав гилля в воду. Тут і там блимало якось дивно червоне каміння в воді і наводило на нього страх.

Нараз поволі надплив по воді місячний образ і освітив цілу картину довкола: Багато дівчат гойдалося у звислім гіллі ялиць, що торкалося поверхні води. Дівчатам здавалося те дуже смішне, і вони мусіли сміятися. Червоне волосся, що спливало їм від голови аж до стіп, було як золото місяця в складках озера.

— Наш човен! — кликнули вони, коли побачили місячний образ, і пострибали в воду; вони плили під поверхнею озера й виранали знечев'я, а їх білі тіла можна було поміняти з розквітлими водними лілеями.

— Вони такі, як сніг, — думав снігурик.

Вкінці дівчата доплили до місячного кола в воді й повилазили на нього.

— Візьміть мене зі собою! — кликнув їм снігурик, а русалки задзвонили сміхом. Коли місячне лице принесло їх там, де він стояв, вони потягнули

його за обі руки до себе й відбили від берега. Тоді вони почали його лоскотати, аж йому закрутилася голова. Так залоскотали б вони його на смерть, аж на щастя з'явилася перед ними знечев'я їх королівна. Як тільки пустунки побачили її корону з танцюючих блудних вогнів, вони сковзулися з пошаною в воду і десь глибоко доторкнулися чолами озерного дна.

Королівна русалок вміла ходити по воді, як зоряне проміння, незамочивши своїх ніг вище кісточок. Вона прибігла до снігурика й просила прощення за своїх русалок, обіцявши сповнити кожне його бажання.

— Завези мене до зимового краю, — просив він її.

— Той край лежить по другім боці озера; місячне лице завезе нас зараз туди, — сказала королівна, одягнена в легесеньку сукенку зі срібних риб'ячих лусок, але снігурикові здавалися ті луски сніжаними зорями, а личко королівни — ніжними хризантемами, квітами, що цвітуть найближче зими.

— Коли ми припливемо до берега, то місячний образ замерзне в воді, бо там — дуже зимно, — сказала вона, і якраз вони причалили до берега.

— Прийди над озеро, коли тобі буде сумно! — кликнула ще королівна і побігла скоро назад,

бо вона боялася, щоб її серпанок із жабуриння не замерз на місячному крузі.

Врадуваний снігурик розглядався. Ліс сильно пахнув свіжим снігом, а здалля мерехтіло до нього мале світельце, до якого стелилася перед ним доріжка, посипана яличними шпильками. Коли він прийшов близько до того світла, побачив замок із замерзлого водопаду, що відблискував сяйво зір.

— Що це? — кликнув снігурик, бо нараз він побачив повно таких снігуриків, як він сам, але то були тільки відзеркалення на льодових стінах і долівці водопадового замку. Перед входом ждали легкі, тесані сани, і снігурик побіг зловити двох швидких оленів, щоб накласти на них віжки.

— Тепер я можу доскочу дивитися на коралеві заходи сонця, прислуховуватись, як шемерить сніг і як шумлять ялиці, — думав він.

Але незадовго снігурик почав тужити за квітами, яких не було в його краю, тому він посанкувався, дзеленькаючи дрібними дзвіночками, над озеро, щоб побачити королівну русалок з лицами подібними до цвіту хризантем. Там грайливі русалки ломили руки над замерзлим образом місяця, що був їхньою іграшкою. Снігурикові стало їх жалко, тому він навчив їх ковзатися по льоду, щоб заступити їм забаву з місяцем. Від того часу

русалки полюбили його й не пустували більше. Це було добре, бо незадовго він забрав їх королівну, щоб зробити її княгинею зимового краю. Вони їхали через ліс, і пробуджені ялиці сипали на них весільні серпанки з тонкого, срібнотканого снігу, а блудні вогні висіли, як золотий дощ, зі здивовання над озером, що покрилося нараз квітчастими узорами, такими самими, як дід-Мороз на празник снігурика людям на шиби малює.

Курігіба, 27 XI. 1950

5. КНЯЗІВНА ГАЛОЧКА І СИРІТКА АННИЧКА

В палаті на горбі жила біла, як сніг, князівна Галочка. Вона мала багато іграшок, але ніщо її не тішило, навіть мальована гойдалка в саді ні. А на другім горбі жила в малій хатині, що западала щораз глибше в землю й заростала мохом, сирітка Анничка.

Одного ранку Анничка проходила попри палату і побачила в вікні білу князівну, що гірко плакала.

— Чому ти плачеш? — дивувалася Анничка.

— Як мені не плакати, — відповіла Галочка. Вже скучилося гратися іграшками й гойдатися на гойдалці. Я не знаю, що мені робити. Ти не хочеш погратися зі мною?

— В мене нема часу, — сказала Анничка.

— Що ж ти робиш цілий день? — спитала Галочка.

— Я ліплю коники й півники зі сиру, а потім продаю на базарі.

— А ввечорі ти не граєшся?

— Ні, але я слухаю, що казан мені розказує, коли я в ньому варю куліш.

— Казан? Невже він казки розказує?

— Розказує! Вчора розказував про чарівне джерельце, що булькоче під скелею. Хто в ньому вмивається — дістане зірку на чолі й місяць на косі.

Це почули дворяни й почали сміятися з Аннички. Вона підняла свій кошик з кониками й півниками і побігла на базар.

Вже звечоріло, коли Анничка розвела вогонь у своїй хатині. Вона розв'язала ріща з рантуха і підложила під грубу, потім докинула жменю сухого ялівцю. Вогонь почав стрибати скочки, а старий казан забринів, мов на дримбі.

— Бррр... Нині такий холодний день, а ти аж тепер розводиш вогонь!

— Ти ж знаєш, що мене не було вдома; пішла коники зі сиру продавати.

Казан сердився:

— Кому там треба твоїх коників... В крамницях стільки ликучих іграшок, аж за очі беруть.

— Та все ж таки Галочка купила в мене п'ять півників і коників, ще й з жеребцями.

— Галочка... Та біленька князівна з палати? В неї цілі скрині цяцьок: скрипочок, ведмедиків,

м'ячиків, возиків, кукол в оксамитних юпках з волоссям зі золотих ниток. А в саду в неї така мальована гойдалка, що аж під саме небо гойдається. Пощо їй твоїх коників? От, може тобі приснилось, що в тебе Галочка коники зі сиру купувала.

Анночка розв'язала сильно завузланий платочок і вийняла з нього золотий гріш.

— Бачиш?

Казан сердився, дувся.

— Певно ти знайшла десь на базарі, може хто загубив...

Що було пузатому казанові казати? Але нараз затуркотів надворі віз. Анничка припала лицем до шиби, а вже відчинилися двері, і серед хати станула Галочка.

— Анничко, я приїхала, щоб погратися з тобою, — сказала вона і розклала на столі свої іграшки.

Казан забалакав, і вона спитала:

— Це той, що казки розказує?

Анничка притакнула, казан надувся, а Галочка сіла на лавку, слухала і сказала:

— Як жалко. Він так булькоче, що я нічого не розберу.

Анничка докинула ріща під грубку, і казан почав жвавіше балакати. Тепер Галочці здавалося,

що вона розуміє. Її щічки загоріли від свіжого полум'я і втіхи. Дворяни почали цікаво заглядати в Анниччину хату, і до князя пішла вістка, що Галочка вже не біла князівна, тільки рожева, і що вона сидить на лаві й заїдає куліш з глиняної мищини дерев'яною ложкою.

Одного дня Анниччина хата запалася по вікна в землю зі старости, але Анничку забрали князь і княгиня до палати. Вона навчила Галочку робити коники зі сиру, тільки потім вони не продавали їх більше на базарі.

Мурі, 22. VI. 1954

6. КНЯЗЕНКО ГОНИВІТЕР

Коли в городах почали шипіти голівки маку, чорніти кукурудзяні вуса і надуватися гарбузи, старий князь прикликав до себе своїх синів і сказав:

— Ідїть, сини, в світ і збирайте скарби. Котрий з вас принесе найбільше за рік, — стане моїм наслідником, а другі будуть йому услугувати.

Він дав кожному по червінцеві, і три князенки пішли в світ. Два з них були розумні, а останній, Гонивітер, вганяв тільки за вихрами.

По дорозі три князенки здибали сліпого жебрака, який просив у прохожих милостині. Два старші пройшли попри нього, а третій, Гонивітер, поклав йому свій червінець на долоню.

— Чому ти дав все своє добро жебракові? — питали брати.

— Щоб бути багатшим від вас, — відповів Гонивітер.

— Як це може бути? — дивувалися брати.

— Ви не чули, як цей жебрак благословив мене і бажав мені всього добра?

Брати почали сміятися з Гонивітра. Вони пішли далі і зайшли в ліс. Перед ними стрибала жвава білочка, що любила гратися з мандрівниками. Вона кинула на кожного з них зернятко зі свого дупла. Два старші брати розізлилися і жбурнули шишками за звірятком, тільки наймолодший, Гонивітер, підняв своє зернятко і сказав:

— Чому ви сердитесь і не візьмете вдячно, що ця білочка вам дала?

Тоді брати почали ще дужче сміятися з князенка Гонивітра і прозвали його дурнем. Але вже западала ніч, і найстарший порадив середущому, щоб вони сховали свої червінці в землю, бо в лісі жили розбійники і могли напасти на них. Так вони і зробили: два старші закопали в землю свої скарби, а наймолодший закопав те зернятко від білки. Вони полягали під смереками і почали думати, як розбагатіти.

На другий день брати розійшлися. Кожний пішов за своїми думками. А через рік вони стрінулися знов у батьківській палаті і станули перед князем.

— Батьку! — сказа перший. — Я думав купити всі землі довкола нашого князівства і розширити його так, щоб сонце сходило і заходило тільки

в його межах. Але один рік — це мало часу на таке велике діло. До цього мені приключилася недобра пригода: я закопав твій червінець у лісі і не міг його віднайти.

Другий син виступив і сказав:

— Батьку! Моєю мрією було торгувати самоцвітами і дзвінким золотом з далекими кораблями і будувати в твоїм князівстві палати й тереми. Але кожний початок тяжкий, і за рік я не міг ще доробитись. Мій чевінець теж пропав у лісі; може розбійники підглянули, де я його заховав.

— А ти, сину? — звернувся князь до Гонивітра.

— Батьку! — сказав він. — Я не думав купувати землю, бо вона моя так далеко, як топчуть її мої ноги, і так широко, як сягне мій зір. Мене не манили тереми, бо нема кращих теремів від зеленого шатра смереки вночі над головою, і ніде не знайти мені таких самоцвітів, як тих, що горять різними барвами на зорянім небі. Тому я шукав інших дібр і найшов їх у своїх досвідах на мандрівці.

— Які твої досліди? — спитався князь.

— Перший: Давати справляє більшу радість, як брати.

— Так, давати — це діло князя, — притакнув батько.

— Другий: Годиться приймати навіть найменший дарунок від чистого серця.

— Це правда, — сказав князь. — Ніщо не болить так дуже, як відкинена привітність.

— Третій: Велике чудо скривається в дуже простих речах.

— Як це? — дивувався батько.

— Я скажу тобі: оба мої брати закопали в землю червінці, і ніколи нікому ніякої користі з цього не прийшло. Я закопав тільки зернятко від білки, і нині росте на тому місці молоде деревце.

Тоді знадвору понісся голос молодих і старих: — Хай живе князенко Гонівітер! — То були люди, яким він помагав на ріллі, з якими він ділився своїм хлібом, і їх діти, що бігали за ним і слухали його оповідань.

— Ти будеш моїм наслідником — сказав старий князь і велів своїм старшим синам usługувати Гонівітрові.

Молодий князь кинув вганяти за вихрами і став мудрим володарем своєї держави.

Ріо де Жанейро, 5. IX. 1954

